

Zinātnes Vēstnesis

Nr. 10 (24) 1991. GADA JŪLIJS

SPECIĀLIZLAIDUMS VLZ kongresam

Cena 30 kapeikas

Uzrunas kongresam

Aivars Kreituss,

VLZK Rīcības komitejas
priekšsēdētājs Latvijā:

Cienjamās dāmas un kungi, universitātes profesori, mācību spēki, dažādu firmu inženieri — visi mūsu tautas akadēmiski izglītotie kongresa dalībnieki! Daudzi no jums pagātnē mērojuši tālus ceļus, promejot no savas Dzimtenes Latvijas, un pašreiz jūs esat šo ceļu atkal mērojuši atpakaļ.

Vispasaules latviešu zinātnu kongresā piedalās Latvijas izcelsmes zinātnieki no ASV, Kanādas, Vācijas, Austrālijas, Zviedrijas, Anglijas, Izraēlas, Itālijas, Šveices, Venecuēlas, Brazīlijas, Francijas, Beļģijas, Igaunijas, Lietuvas un Krievijas. Ceturtā daļa kongresa dalībnieku ir ārzemnieki, trīs ceturtdaļas — Latvijas zinātnieki.

Lielā aktivitātē un vēlēšanās piedalīties kongresa darbā izpaudās tieši pēdējā brīdī. Rīkotāji visās nozaru sekcijās necentās ierobežot dalībnieku skaitu, par to liecina pārpildītā zāle, kurā ir 1000 vietu.

Mums jānosoda dažādas varas, kas mūs šķirušas 50 gadus, mums jārunā par dzelzs priekšvara radītiem šķēršļiem, kas traucēja sadarboties Latvijas zinātniekiem ar mūsu tautiešiem svešumā. To

mēs arī darām, rīkojot dažādas konferences, pieprasot atmaskot un nosodīt totalitāro režīmu, kas mūs novedis līdz ekonomiskajam postam un atpalcībai daudzās jomās. Par to konkrētāk runās darba gaitā vairākās kongresa sekcijās un apaļā galda diskusijās.

Taču nedrīkstētu aizmirst reālo zinātnes stāvokli mūsu dienās. Mums kopīgi jāizvērtē zinātnieku paveiktais Dzimtenē un pasaulē. Šis salīdzinājums ne vienmēr būs labvēlīgs Latvijas zinātniekiem. Un ir labi sajūst latviešu zinātnieku atbalstu visā pasaulē. Jāteic, ka tieši ārzemju latvieši bieži vien atrodas zinātnes un izglītības priekšējās pozīcijās pasaulē un tāpēc var sniegt mums Latvijā lielu dažu veida palīdzību no ārpuses.

Tomēr mums visiem kopīgi jāapzinās, ka Latvija ir te un Latvijas zinātnes centram arī ir jābūt tepat.

Mani kolēģi Latvijā, apzināsimies pašreizējo stāvokli, nekļūsim iedomīgi, taču nebūsim arī tikai lūdzēji. Liksim pretim arī savu spēku, latvisko centību un lielo darba gribu. Pierādīsim, ka krājot

zināšanas ar centīgu darbu un mūsu tautiešu gādīgu un mīlu atbalstu spēsim ātri iziet pasaulē. Vai precīzāk: varēsim studēt un strādāt zinātnisku darbu pasaules lielajos zinātnes centros. Daudz kas šajā virzienā jau ir paveikts.

Daudzi Latvijas zinātnieki, institūti un pat veseli zinātnes virzieni ir iesaistīti dažādās starptautiskās asociācijās, federācijās un citās augsta prestiža organizācijās.

Kaut arī zinātne kā vēstures virzītāja, protams, iet pāri robežām, laikam un visām varām, neaizmirsīsim, ka mums ir Dzimtene. Nebūsim laimes meklētāji, atcerēsimies, ka tikai palaujoties uz saviem spēkiem, atmāks laime, uz kuru mēs ar labdabīgu skaidrību raugāties pāri Latvijas robežām.

Atļaujiet izteikt pārliecību, ka neatkarīgi no politikas un ģeogrāfijas šis kongress sekmēs Latvijas zinātnes attīstību. Strādāsim tā, lai kongress iegūtu plašu un tālu skanējumu!

Andris Padeģis,

VLZK Rīcības komitejas
priekšsēdētājs ārzemēs:

Godātie kolēģi un viesi! Sirsnīgi sveicinu jūs šajā viereizīgajā notikumā, kur vairāk nekā 200 zinātniskajā darbā iesaistītie ārzemju latvieši, var dalīties savā profesionālajā pieredzē ar Latvijas zinātniekiem. Daudziem ārzemēs dzīvojošiem latviešiem, sevišķi tiem, kas šodien esam te klāt, ļoti rūp viss, kas saistās ar Latviju un latviešu tautu. Visus šos 46 gadus kopš Latvijas atstāšanas mūs šķīra milzīgais aizkars. Ārzemēs latviskie centieni mums bija jāierobežo, darbojoties savā vidū un mēģinot saglabāt nacionālo apziņu. Tagad ir noticis kaut kas tāds, kas vēl pirms trim vai četriem gadiem nebija iedomājams — mēs esam kopā un varam savas domas un centienus ļoti konkrēti vērst uz to, kas jādara Latvijas atjaunošanai un kā mēs no ārzemēm varam palīdzēt.

It īpaši iepriecinoši, ka līdz ar tiem, kas Latviju pazina vēl kā brīvu valsti, kongresa darbā piedalās arī zinātniski izglītoti latvieši, kas dzimuši ārpus Latvijas un ārzemēs dzīvojot, guvuši profesionālo izglītību kā arī nacionālās piederības apziņu.

No visām pasaules malām aicinot latviešus piedalīties šajā pasākumā, esmu saņēmis ierosinājumus, ka kongresam vajadzētu noritēt angļu valodā, nevis latviešu. Tad kongresam būtu internacionāli zinātniska nozīme, jo tas

notiktu starptautiski atzītā valodā. No zinātniskā viedokļa tas katrā ziņā tā ir, un latviešu valoda ierobežoja kongresa reklamēšanu ārzemju zinātniskajā periodikā. Te nolasītie referāti negūs ievēribu pasaulē.

Taču šoreiz mūsu nolūks nav ziņot pasaulei par jaunāko, kas atklāts katrā no kongresā aplūkojamām nozarēm. Mūsu nolūks ir savest kopā ārzemēs un Latvijā dzīvojošos zinātniskam un profesionālam darbam sagatavotos tautiešus, lai mēs varētu iepazīties, apzināt mūsu spēkus un risināmās problēmas, kā arī veidot plānus kopīgam darbam Latvijas atjaunošanā.

Vairākas trimdas latviešu organizācijas, kaut arī nebija formāli pārstāvētas rīcības komitejā, sniedza lielu palīdzību kongresa rīkošanā. Tās ir

— Amerikas latviešu ārstu apvienība (prezidents Zigurds Bērzsups),

— Baltijas studiju veicināšanas apvienība (direktors rīkotājs Jānis Gaigulis),

— Latviešu agronomu biedrība ASV (prezidents Juris Zusevics),

— Latviešu akadēmisko mācībspēku un zinātnieku apvienība (prezidents Jānis Kļaviņš),

— Latviešu inženieru apvienība (prezidents Andris Palejs),

— Latvijas arhitektu biedrība

(prezidents Andris Roze).

Kongresā bija pieteikti 225 tautieši no 9 valstīm. Visvairāk ir no ASV (139); no Kanādas — 44, Austrālijas — 13, Vācijas — 9, Zviedrijas — 8, Angija — 5, Brazīlija — 3, Venecuēla — 3 un no Itālijas — 1. 175 ārzemnieki pieteikuši 197 referātus. Jāsaka, ka dažiem zinātniekiem nācās atteikties no dalības kongresā personisku vai darba apstākļu dēļ vai arī tāpēc, ka nevarēja dabūt vizu iebraukšanai Latvijā. Apmēram 80 tautiešu izteica interesi par piedalīšanos, pieteicās vai pat atsūtīja referātu un samaksāja dalības naudu, bet beigās dalību atsaucā.

Pateicos visiem, kas palīdzējuši šo kongresu organizēt. Paldies abu rīcības komiteju dalībniekiem un nozaru koordinātoriem, vislielākais paldies referentiem: bez viņu darba un uzpūšanās šis kongress nebūtu noticis.

Novēlu labas sekmes visiem dalībniekiem, klausoties lekcijas un piedaloties pārrunās. Atturēsimies no pārsteidzīgiem risinājumiem, mēģināsim ieklausīties viens otrā un saprast, kas jādara un ko mēs viens otram varam dot.

Mēģināsim izprast kā idejas, tā cilvēkus. Necerēsim, ka visas problēmas būs tūlīt atrisināmas. Mums visiem jāsaprot, ka plaša, kas radusies 46 gadus, nav pārvarama vienā kongresā.

Zinātniekus sveic:

Ivars Godmanis,
premjeministrs

Jānis Lielpēteris,
LZA
prezidents,

Elmārs Grēns,
LZS sekretārs

Sveiks, kongres!

Mēs gaidījām tevi, tu — mūs!

Gunārs Meierovics, Pasaules brīvo latviešu apvienības priekšsēdētājs:
Mums jāpārvar šķēršļi, kurus liek naidīgā komunistu pretvara. Mums jāpārvar arī iekšējie aizsprosti sevi.

Jānis Lielpēteris, LZA prezidents:
Kontaktiem, kuri veidosies starp zinātniekiem kongresa laikā, būs izšķiroša nozīme.

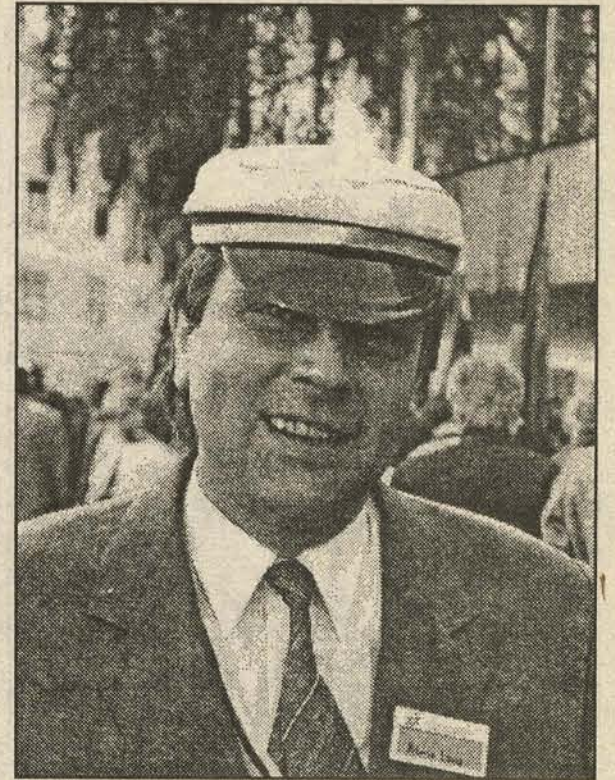

Egons Lavendelis, RTU rektors:
Ceru, ka atradīsim iespēju to, ko mēs varam.

Juris Zakis, LU rektors:
Tikai saprotot viens otru, izjutīsim kopus spēku.

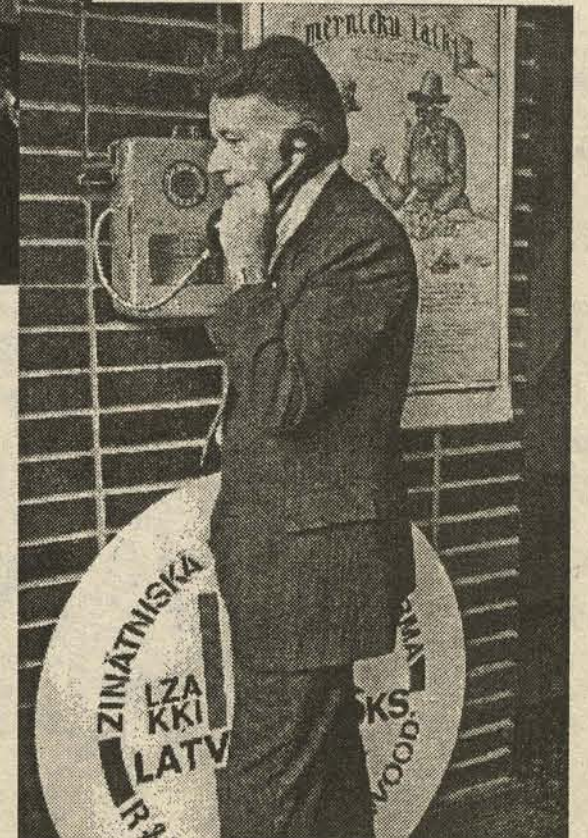
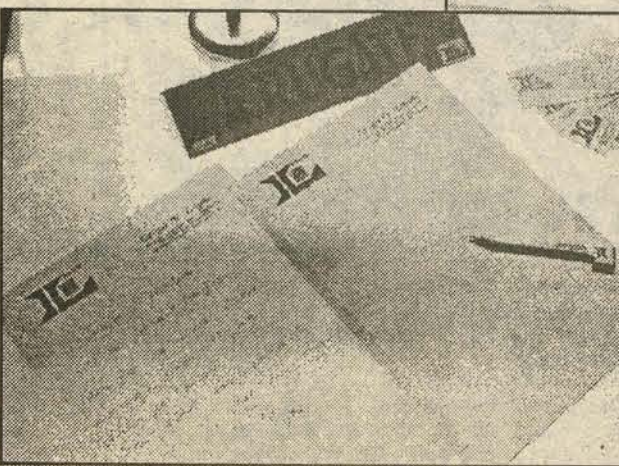

Andris Palejs, kongresa Ricibas komitejas vicepriekšsēdētājs ārzemēs: Šis notikums ieles mūsu tautas vēsturē.

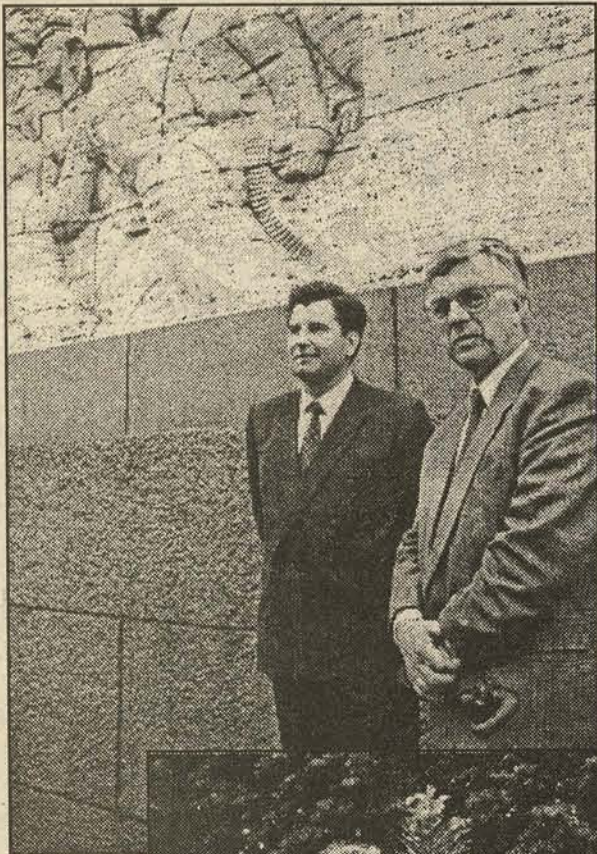
Gunārs Meierovics, PBLA priekšsēdētājs: Zinātnieki ir tilti uz Rietumiem.

Andris Teikmanis, Rigas Tautas deputātu padomes priekšsēdētājs: Te sapulcējušies visas pasaules gudrākie latvieši.

**Zinātnieku darbs kongresā mijās
ar folkloras festivālu.
Rīga liksmoja.**

**Laikrakstam
fotografējis
Gunārs Janaitis**

«Zinātnes Vēstnesis»

Redaktors Vilhelms Ļuta.

Redakcijas adrese: Rīgā, Turgeņeva ielā 19. Tālrūnis 226198.

«Science Bulletin»

Association of Latvian Scientists.

Laikraksts iznāk reizi mēnesī kopš 1989. gada.

Izdevējs: Latvijas Zinātnieku savienība. Reģistrācijas apliecība

nr. 0075. *Dienas* datumslikums. Ofsetiespiedums. 1 uzsk.

iespiedokšne. Iespiests Latvijas evaņģēliski luteriskās baznīcas tipogrāfijā Aizkraukles ielā 21. Metēns 3000 eks.